

OKTATÁSI HIVATAL

**A 2021/2022. tanévi
Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny
második forduló**

**KÉMIA I. KATEGÓRIA
Javítási-értékelési útmutató**

I. feladatsor

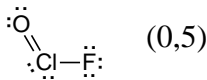
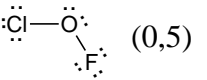
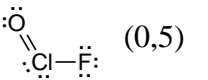
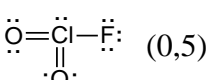
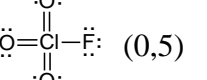
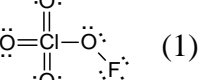
1.	Eset	A gáz képlete	Reakcióegyenlet
	1.	CO ₂ (1)	Na ₂ CO ₃ + 2 HCl = 2 NaCl + H ₂ O + CO ₂ (1)
	2.	H ₂ (1)	2 Al + 6 HCl = 2 AlCl ₃ + 3 H ₂ (1)
	3.	Cl ₂ (1)	NaOCl + 2 HCl = NaCl + H ₂ O + Cl ₂ (2)
	4.	H ₂ , CO ₂ (2)	2 Al + Na ₂ CO ₃ + 7 H ₂ O = 2 Na[Al(OH) ₄] + 3 H ₂ + CO ₂ (2)
	5.	X (1)	
	6.	O ₂	NaOCl + H ₂ O ₂ = NaCl + H ₂ O + O ₂ (2)

Rosszul rendezett reakcióegyenletre a részpont fele adható meg.

14×0,5 = 7 pont

2.	a) pl. Na ⁺	b) pl. Zn ²⁺	c) pl. Ca ²⁺	d) pl. Pb ²⁺
----	------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------

4 pont

3.	a)	 (0,5)	 (0,5)	b)	 (0,5)	V alak (0,5)
	c)	 (0,5)	 (0,5)	d)	 (1)	
		trigonális piramis (0,5)	tetraéder (0,5)			

5 pont

4.	Anód: 2 O ²⁻ = O ₂ + 4 e ⁻	Katód: 2 CO ₂ + 4 e ⁻ = 2 CO + 2 O ²⁻
	Bruttó: 2 CO ₂ = 2 CO + O ₂	

Az anód- és katódfolyamat felcserélése esetén a kettőre együtt 1 pont adható.

3 pont

Az Országos Középiskolai Tanulmányi versenyek megvalósulását az NTP-TMV-M-21-A0002 projekt támogatja

5. a)	A szénatomok egy egyenesben vannak.	H
	A szénatomok egy síkban vannak.	I
	A szénatomok nagyjából kör alakban helyezkednek el.	H
	A szénatomok összevissza gombolyodó fonálra emlékeztetnek leginkább.	H
	Minden szén-szén kötés körül a fedő konformációk egyike alakul ki.	H
	Minden szén-szén kötés körül anti konformáció alakul ki.	I
	Minden szén-szén kötés körül gauche konformáció alakul ki.	H

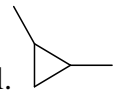
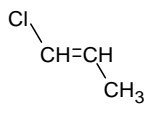
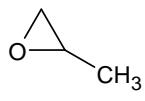
b)	b1) 6 db gauche	b2) 4 db gauche, 2 db (2) fedő	b3) 6 db gauche, 30 db anti
----	-----------------	--------------------------------	-----------------------------

- a)
 Az első négy állítás: HHHH (1)
 A második négy állítás: HHH (1)
 A b) feladat elemenként (1)

5 pont

6.	a) pl. CO ₂	b) pl. H ₂ O	c) pl. SO ₃
----	------------------------	-------------------------	------------------------

3 pont

7.	konstitúció	sztereoizomerek száma
gyűrűs szénhidrogén (C _x H _y)	pl. * (1)	3 (1)
monoklórozott szénhidrogén (C _a H _b Cl)	 (1)	2 (1)
egyértékű éter (C _p H _q O)	 (1)	2 (1)

* Más 5 szénatomos királis gyűrűs szénhidrogének is léteznek.

6 pont

8.	a) 2 C ₂ H ₅ OH + 2 Na = H ₂ + 2 C ₂ H ₅ ONa	(1)	
	b) (CH ₃) ₃ CONa + CH ₃ I = (CH ₃) ₃ COCH ₃ + NaI	(1)	
	c) (CH ₃) ₃ C-I + CH ₃ ONa = (CH ₃) ₂ C=CH ₂ + CH ₃ OH + NaI	(2)	
	d) CH ₂ Cl-CH ₂ -CH ₂ -CH ₂ OH + NaOH = + NaCl + H ₂ O	(2)	
	e) (-CH ₂ -CH ₂ -CH ₂ -CH ₂ O-) _n (1)	f) HC(OCH ₃) ₃ (1)	g) HCOOCH ₃ (1)

9 pont

II. feladatsor**1. feladat**

A hidromagnezit hevítése során vízgőz és szén-dioxid távozik, és a visszamaradó anyag magnézium-oxid. (1)

100 g hidromagnezitből 43,1 g MgO, 37,6 g CO₂ és 19,3 g víz keletkezik. (1)

Ezek anyagmennyiség-aránya: 1,07 : 0,854 : 1,07 = 5 : 4 : 5 (1)

Az ionok töltését tekintve 5 magnéziumion és 4 karbonácion mellett 2 hidroxidion kell szerepeljen. (1)

A felszabaduló vízből 1 mol a hidroxidionokból, a további 4 mol pedig a kristályvízből származik. (1)

A hidromagnezit képlete tehát: Mg₅(CO₃)₄(OH)₂·4H₂O (1)

6 pont**2. feladat**

a)
XeF₂: lineáris (1)
XeF₄: síknégyszet (1)

b)
 $359 = \frac{[\text{XeF}_2]}{[\text{Xe}] \cdot [\text{F}_2]}$, ebből $[\text{XeF}_2] = 0,104 \text{ mol/dm}^3$

$4,86 = \frac{[\text{XeF}_4]}{[\text{XeF}_2] \cdot [\text{F}_2]}$, ebből $[\text{XeF}_4] = 0,0680 \text{ mol/dm}^3$

$0,0182 = \frac{[\text{XeF}_6]}{[\text{XeF}_4] \cdot [\text{F}_2]}$, ebből $[\text{XeF}_6] = 0,000166 \text{ mol/dm}^3$ (2)

Kezdeti összes $[\text{Xe}] = 0,00217 + 0,104 + 0,0680 + 0,000166 = 0,174 \text{ mol/dm}^3$,
 $n(\text{Xe}) = 17,4 \text{ mol}$, $m(\text{Xe}) = 2,28 \text{ kg}$. (1)

Kezdeti összes $[\text{F}_2] = 0,134 + 0,104 + 2 \cdot 0,0680 + 3 \cdot 0,000166 = 0,374 \text{ mol/dm}^3$,
 $n(\text{F}_2) = 37,4 \text{ mol}$, $m(\text{F}_2) = 1,42 \text{ kg}$. (1)

c)
 $p = c_{\text{össz}}RT = (0,00217 + 0,134 + 0,104 + 0,0680 + 0,000166) \cdot 8,314 \cdot 673 = 1,73 \text{ MPa}$. (1)

7 pont

3. feladat

- a) C (1)
- b) kristályvizes: pozitív, vízmentes: negatív (1)
- c) Szilárd anyag kiválását. (1)
- d) Szilárd anyag kiválását. (1)
- e) Az egyensúly beállta után dekahidrát a szilárd fázis. Legyen a tömege x .
Ez tartalmaz $x \cdot 142/322$ g nátrium-szulfátot. (1)
A $100-x$ gramm oldat a diagram szerint 29 tömegszázalékos.
A 40 g sóra felírható: $40 = x \cdot 142/322 + 0,29 \cdot (100-x)$ (1)
A kivált szilárd anyag tömege $x = 72,9$ g. (1)
- f) Az egyensúly beállta után vízmentes só a szilárd fázis. Legyen a tömege x .
A $100-x$ gramm oldat a diagram szerint 30 tömegszázalékos.
A 40 g sóra felírható: $40 = x + 0,3 \cdot (100-x)$ (1)
A kivált szilárd anyag tömege $x = 14,3$ g. (1)
- g) Hűlés közben kristályvizes só válik ki exoterm folyamatban, ami ezt eredményezi, hogy a sóoldat hőmérséklete lassabban csökken le a laborhőmérsékletre, mint a vízé. (1)
- h) A telített NaOH-oldat nem az exoterm módon oldódó vízmentes NaOH-val, hanem annak egy hidrátjával van egyensúlyban. (1)

11 pont**4. feladat**

- a) $2 \text{ Al} + 3 \text{ PbF}_2 = 2 \text{ AlF}_3 + 3 \text{ Pb}$ (1)
- b) $n(\text{PbF}_2) = 36,1 \text{ mmol}$
 $n(\text{Al}) = 72,7 \text{ mmol}$ (1)
A fenti egyenlethez tartozó reakcióhő ennek alapján:
 $\Delta_r H = -11,87 \cdot 3/n(\text{PbF}_2) = -986,4 \text{ kJ/mol}$ (1)
 $-986,4 = 2\Delta_k H(\text{AlF}_3) - 3 \cdot (-663,2)$ (1)
 $\Delta_k H(\text{AlF}_3) = -1488 \text{ kJ/mol}$ (1)
- c) $n(\text{Al}) = 7,27 \text{ mmol}$
 $Q = 0,5 \cdot n(\text{Al}) \cdot (-986,4) = -3,59 \text{ kJ}$ (1)
- d) 4,2546 g teflon fluorral való reakciója során $-44,04 \text{ kJ}$ a hőváltozás, tehát 2,0178 g teflon esetén $-20,89 \text{ kJ}$. (1)
Tehát az alumínium és a fluor reakciójában
 $-42,92 - (-20,89) = -22,03 \text{ kJ}$ hőváltozás történik. (1)
 $n(\text{Al}) = 14,7 \text{ mmol}$
 $\Delta_k H(\text{AlF}_3) = -22,03/n(\text{Al}) = -1504 \text{ kJ/mol}$ (1)
- e) $(-\text{C}_2\text{F}_4)_n + 2n \text{ F}_2 = 2n \text{ CF}_4$
 $n[(-\text{C}_2\text{F}_4)_n] = 4,2546 / 100,0 = 0,0425 \text{ mol}$ (1)
1 mol $-\text{C}_2\text{F}_4-$ monomeregység reakciója esetén a hőváltozás $-44,04/0,0425 = -1035 \text{ kJ}$ (1)
 $2\Delta_k H(\text{CF}_4) - (-820) = -1035$
 $\Delta_k H(\text{CF}_4) = -928 \text{ kJ/mol}$ (1)

 $12 \times \frac{2}{3} = 8 \text{ pont}$

5. feladat

1 eagle anyagmennyiség megfelel 12 uncia, azaz $12 \cdot 28,35 \text{ g } ^{12}\text{C}$ atomjai számának. Minthogy $12 \text{ g } ^{12}\text{C}$ -ben 1 mol szénatom van, 1 eagle = 28,35 mol (1)
 $1 \text{ eagle/gal} = 28,35 \text{ mol} / 3,785 \text{ dm}^3 = 7,49 \text{ mol/dm}^3$ (1)

Ha ismerjük egy oldat fH-értékét, akkor benne a hidrogénion koncentrációja $10^{-\text{fH}}$ eagle/gal. (1)

Ez $7,49 \cdot 10^{-\text{fH}} \text{ mol/dm}^3$ (1)

Tehát $\text{pH} = -\log(7,49 \cdot 10^{-\text{fH}}) = \text{fH} - \log(7,49) = \text{fH} - 0,874$ (1)

5 pont**6. feladat**

a)

A víznél kisebb sűrűségű reaktív fém a Li, Na vagy K lehet. (1)

Kisülés közben 2 mol fém feleltethető meg 1 mol nikkkel-halogenidnek. (1)

Tehát:

Li esetén a nikkkel-halogenid moláris tömege kb. 97,2 g/mol, a halogéné 19,2 g/mol. Ez lehet a fluor. (1)

Na esetén a nikkkel-halogenid moláris tömege kb. 322 g/mol lenne, a halogéné 131,7 g/mol. Ez a jódtól már érdemben eltér. K esetén nincs elfogadható megoldás. (1)

A galvánelem Li – NiF₂ alapú. (1)

b)

Anód: $\text{Li} = \text{Li}^+ + \text{e}^-$

Katód: $\text{NiF}_2 + 2 \text{Li}^+ + 2 \text{e}^- = \text{Ni} + 2 \text{LiF}$ vagy $\text{Ni}^{2+} + 2 \text{e}^- = \text{Ni}$ (1)

6 pont

7. feladat

a)
100 g oldatban 67,5 g a víz, ami 3,75 mol, ez a teljes anyagmennyiség 87,38%-a. (1)

Az oldott anyag anyagmennyisége $3,75 \cdot 12,62 / 87,38 = 0,5416$ mol

Innen a moláris tömeg $32,5 \text{ g} / 0,5416 \text{ mol} = 60,0 \text{ g/mol}$ (1)

b)
 $6 \text{ NO}_2 + 8 \text{ NH}_3 \rightarrow 7 \text{ N}_2 + 12 \text{ H}_2\text{O}$ (1)

c)
A törzsoldatban található hatóanyag tömege: $10 \cdot 1,09 \cdot 0,325 = 3,543$ g,
anyagmennyisége: 59,04 mmol. Egy 10 cm^3 -es minta ebből 2,952 mmol tartalmazott. (1)

A kénsav anyagmennyisége 4 mmol, a felesleg titrálására fogyott NaOH anyagmennyisége 2,096 mmol, ez alapján az átdestillált ammónia anyagmennyisége $8 \text{ mmol} - 2,096 \text{ mmol} = 5,904$ mmol, ami a hatóanyag anyagmennyiségének kétszerese. (1)

A bárium-hidroxid-oldatból BaCO_3 csapadék keletkezik, ennek anyagmennyisége 2,950 mmol, ami megegyezik a mintában levő hatóanyag anyagmennyiségével. (1)

Az adatok alapján a hatóanyag 1 mólja 1 mol C és 2 mol N atomot tartalmazhat. Ezen kívül pedig O és H lehet még a hatóanyagban. A moláris tömeg figyelembevételével még 1 mol O-t és 4 mol H-t tartalmazhat a molekula, tehát az összegképlet CON_2H_4 , azaz a keresett hatóanyag a karbamid. (1)

d) Vizeletből megkapható. (1)

8 pont**8. feladat**

a)
A fejlődő hidrogéngáz anyagmennyisége:
 $n(\text{H}_2) = pV/RT = 4,206$ mmol. (1)

Ennek tömege 8,5 mg.

A 66,9 mg elbomlott só fémtartalma tehát 58,4 mg. (1)

Legyen a só összegképlete YH_x . A fém tömege és a hidrogén anyagmennyisége ismeretében:
 $m(\text{Y}) / n(\text{H}) = 58,4 \text{ mg} / (2 \cdot 4,206 \text{ mmol}) = 6,95 \text{ g/mol} = M(\text{Y}) / x$ (1)

A fémion töltését (x) végigpróbálva a lehetséges értékeken, egyedül az

$x = 1$, $M(\text{Y}) = 6,95 \text{ g/mol}$ reális,
azaz a Li lesz jó megoldás. A vegyület az LiH. (1)

b)
A hidridet vízben oldva LiOH oldatát kapjuk:
 $\text{LiH} + \text{H}_2\text{O} = \text{LiOH} + \text{H}_2$
Ezt a vizes oldatot elektrolizálva, az anódon oxigén fejlődik. (1)

$2 \text{ H}_2\text{O} = \text{O}_2 + 4 \text{ H}^+ + 4 \text{ e}^-$ (1)

Térfogata feleakkora, mint az anódon az olvadékból fejlődő hidrogén térfogata:
 $V(\text{O}_2) = 51 \text{ cm}^3$, (1)

hiszen ott feleannyi töltés szükséges 1 mol gáz keletkezéséhez: $2 \text{ H}^- = \text{H}_2 + 2 \text{ e}^-$.

7 pont